

การศึกษาการบรรเลงปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด

A Study of Muay Thai Bagpipes Playing in Roi Et Province

ณพงษ์ ร่มแก้ว¹ และ คันทรทรัพย์ ชมพพาทย์²Napong Romkaew¹ and Canthasap Chomphupart²

Received : 18 ก.ย. 2563

Revised : 1 มี.ค. 2564

Accepted : 1 มี.ค. 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบรรเลงเพลงปี่มวของวงดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพประเภทกรณีศึกษาที่มุ่งเน้นในการวิจัย (Intrinsic Case Study) กรณีศึกษาเป็นวงดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 2 วง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบความสอดคล้อง จัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกันกับการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า การบรรเลงเพลงปี่มวของวงดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด ในแต่ละวงมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งเพลงที่ใช้ในการไหว้ครู ใช้เพลงสรรเสริญพระบารมีไทย ยกที่ 1 เพลงโยน ยกที่ 2 เพลงแขกเจ้าเซ็น ยกที่ 3 เพลงแขกอามัด ยกที่ 4 เพลงแขกหนิง และยกที่ 5 เพลงเชิดชั้นเดียว บางกรณีที่มีการเลือกบรรเลงเพลงอื่น ๆ โดยไม่มีการเฉพาะเจาะจงขึ้นอยู่กับสถานการณ์บนเวที วงดนตรีปี่มวไทยทั้ง 2 วง เป็นญาติและสืบทอดมาจากครูเดียวกัน จึงทำให้มีความคล้ายคลึงกันมาก วงดนตรีปี่มวไทยที่รับงานมากจะมีลักษณะปรับการบรรเลงให้เข้ากับยุคสมัย และมีการรับงานบรรเลงในงานอื่น ๆ เช่น งานศพ งานบวช เป็นต้น มีการถ่ายทอดให้แก่บุคคลในครอบครัว

คำสำคัญ : การวิจัยกรณีศึกษา, การบรรเลงเพลงปี่มวไทย, มวไทย

Abstract

The purpose of this research was to study the performance of Pi Muay Thai music performed by the Pi Muay Thai band in Roi Et Province by using qualitative research technique focusing on intrinsic case study: Case studies two Pi Muay Thai bands in Roi Et Province which was selected by purposive sampling technique. Data collection was employed in-depth interview and together with observation. Data was analyzed qualitatively by checking for consistency and organized and analyzed during collection as well.

The research results found that the performance of Muay Thai in Roi Et Province in each band was similar. Songs used in worshipping teachers included the song Sarama Thai; in round 1st, song Yon; round 2nd, Kak Chao Zen song; round 3rd, Khae Ahmad songs; round 4th, and Ched Chan Diaw in round 5th. In some cases, other songs are selected without any specificity depending upon the situations on stage. Both bands are relatives and inherited from the same teacher, thus making them very similar. The bands which have a lot of performance have been adjusting the playing to suit the era, and they perform in other events such as funeral, ordination, and so on. It has passed on to people in the family.

Keywords : Case study research, Performing Pi Muay Thai music, Muay Thai

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล:Napong.rk@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Doctoral Student, Program in Research and Evaluation, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: Napong.rk@gmail.com

² Assistant Professor, Ph.D., Program in Research and Evaluation, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

บทนำ

ศิลปะมวยไทย ที่มีมาแต่โบราณนั้นก่อนการแข่งขันชกมวยจะต้องให้ครูมวยไทย และรำมวยไทย ซึ่งเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน การให้ครูเป็นการทำความเคารพต่อประธานในพิธีแข่งขันชกมวย หรือเป็นการถวายบังคมแด่พระมหากษัตริย์ทั้งเป็นการระลึกถึง และแสดงความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ เพื่อความเป็นสิริมงคล ทำให้จิตใจมั่นคง ควบคุมสติได้ดี ส่วนการรำมวยเป็นการแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละครูมวย หรือค่ายมวยซึ่งถ้านักมวยให้ครู และรำมวยแบบเดียวกันมักจะไม่นิยมต่อยกัน เพราะเข้าใจว่าเป็นลูกศิษย์ที่มีครูมวยคนเดียวกัน นอกจากนั้นการรำมวยยังเป็นการอบอุ่นร่างกาย ให้คลายความเคร่งเครียดทั้งกายและจิตใจ ให้พร้อมที่จะเข้าต่อสู้ได้ทันที ยังรวมไปถึงการสำรวจพื้นที่บริเวณที่จะชกมวย ศิลปะการต่อสู้ของชาติไทยที่สำคัญมีทั้ง การชกมวยไทย มวยไชยา การต่อสู้โดยอาวุธ กระบี่กระบอง สิ่งเหล่านี้ ในการเริ่มการต่อสู้แต่โบราณต้องมีการไหว้ครูก่อนเริ่มทำการต่อสู้ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555: 55) เพื่อบ่งบอกให้รู้ถึงบัดนี้เราจะใช้ศิลปะและการต่อสู้ในการเข้าแข่งขัน และที่สำคัญที่สุด คือ การแสดงความเคารพและสักการะครูมวย ซึ่งมีความสำคัญที่สร้างให้เกิดอาชีพนี้ขึ้นมา โดยมีองค์ประกอบที่อยู่คู่ คือ วงดนตรีไทย ซึ่งมีปี่ชวา ฉิ่ง กลองแขก ซึ่งเรียกว่าปี่ชวากลองแขก หรือในบริบทสังคมที่เรียกว่าวงดนตรีปี่มวไทย ปี่มวไทยในความหมายที่ใช้กันทั่วไปคือปี่ชวา

เครื่องดนตรีปี่ กลอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการให้ครูรำมวยไทย และการชกมวยไทย วงดนตรีปี่ กลองที่มีจังหวะท่วงทำนองช้าและเร็วตามช่วงของการแข่งขัน เมื่อให้ครูรำมวยไทย ท่วงทำนองก็จะช้าช่วยให้ลีลาในการรำรำดูอ่อนช้อย งดงาม เป็นจังหวะน่าชม และเมื่อเริ่มการแข่งขัน เสียงดนตรีก็เริ่มมีจังหวะเร็วขึ้น บอกให้ผู้ได้ยินรู้ว่าขณะนั้นนักมวยกำลังใช้ชั้นเชิงต่อสู้กัน เมื่อถึงยุคสุดท้ายจังหวะดนตรีก็ยิ่งเร่งเร้ามากขึ้น เร้าใจให้นักมวยที่กำลังต่อสู้กันเร่งพิชิตคู่ต่อสู้ และเร้าใจให้ผู้ชมรอบสนามตื่นเต้นกับการต่อสู้ของนักมวยทั้งสอง พร้อมผลการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นในไม่ช้า จังหวะดนตรีจึงเป็นส่วนสร้างความรู้สึกของนักมวย และผู้ชมให้สนุกสนานตื่นเต้นกับการแข่งขันได้อย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง เครื่องดนตรี ที่นำมาบรรเลงประกอบการแข่งขันชกมวยไทยมีชื่อเรียกว่า “วงปี่กลอง” มีนักดนตรีร่วมบรรเลง จำนวน 4 คน เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่ชวา 1 เล่า กลองแขก 2 ใบ และฉิ่ง 1 คู่ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559: 166) นักดนตรีปี่มวไทยปัจจุบันนี้ยังมีให้เห็นกันอยู่ตามสนามมวยอันมีชื่อเสียงในกรุงเทพมหานคร คือ สนามสวนลุมพินี สนามสวนราชดำเนิน สนามมวยอ้อมน้อย สนามมวยอศวินดำ สนามมวยสำโรง สนามมวยช่อง 7 เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการจัดการแสดงศิลปะมวยไทยที่ยังคงส่งเสริมให้ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ โดยจะได้ยินเสียงของการเป่า เพลงไหว้ครูไปจนถึงหมดยกหรือแพ้ ชนะกันไป โดยการบรรเลงในปัจจุบันในอดีต ก็จะมี ความต่าง ซึ่งน่าศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง โดยหน้าที่ของการบรรเลงของวงปี่มวไทยจะมีหน้าที่ในการบรรเลงตั้งแต่ต้นก่อนการแข่งขันไปจนถึงเวลาแข่งขันเสร็จ วงดนตรีปี่มวไทยที่มีมาโดยวงปี่ชวากลองแขกจากการบรรเลงประกอบพิธีในพระราชสำนัก ในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น วงปี่ชวากลองแขกแบบไทยนั้น ได้มีลักษณะคล้ายวงปี่ชวากลองแขกของทางขวา ซึ่งไทยได้รับอิทธิพลจึงได้เกิดลักษณะของวงปี่ชวากลองแขกแบบไทยที่ปรากฏในปัจจุบัน วงปี่ชวากลองแขกได้มีนำเข้ามาบรรเลงเรื่อยมาในส่วนของแสดงต่าง ๆ อีกเช่น รำกริช กระบี่กระบอง ซึ่งมีการกล่าวถึงวงปี่ชวากลองแขกไว้ในเอกสารประกอบโครงการสัมมนาเรื่องวงปี่ชวากลองแขก ในพระราชพิธีไว้ดังนี้ วงปี่ชวากลองแขก เป็นวงดนตรีไทยในประเภทหนึ่ง ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากขวา การประสมประสานระหว่างวงปี่ชวากลองแขก มีรูปแบบที่ตายตัว แต่เดิมนั้นวงปี่ชวากลองแขกของขวาประกอบด้วย ปี่ชวา 1 เล่า กลองแขก 1 คู่ และโหม่ง 1 ใบ ต่อมาเมื่อวิวัฒนาการเป็นวงปี่ชวากลองแขกของไทย ได้ใช้ฉิ่งตีแทนโหม่ง จึงประกอบด้วยเครื่องดนตรี 3 ชนิด คือ กลองแขก 1 คู่ ปี่ชวา 1 เล่า ฉิ่ง 1 คู่ การบรรเลงไม่ว่าจะเป็นงานใด ก็ใช้เครื่องประสมเพียงเท่านี้ วงปี่ชวากลองแขก (บุญตา เขียนทองกุล, 2548: 201) เครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงประกอบการแข่งขันชกมวยไทย มีชื่อเรียกว่า “วงปี่กลอง” มีนักดนตรีร่วมบรรเลงดนตรีโดยทั่วไปจำนวน 4 คน เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่ชวา 1 เล่า กลองแขก 2 ใบ และ ฉิ่ง 1 คู่ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555: 33)

การพัฒนาของวงดนตรีปี่มวไทยได้แพร่หลายเข้าถึงกับประชาชนมากขึ้น จากต้นเรื่องมาจากวงปี่ชวากลองแขก ใช้ในงานของพระราชสำนัก เวลาต่อมาได้เริ่มนำวงปี่ชวากลองแขกนี้เข้ามาบรรเลงกับงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วไป ทั้งตะกร้อลอดห่วง กระบี่กระบอง และมวยไทย โดยในยุคของสมัยรัตนโกสินทร์ได้มีบันทึกเกี่ยวกับผู้บรรเลงปี่ชวาประกอบมวยไทยว่า มีขั้นตอนในการเป่าปี่ชวาจะเริ่มต้นด้วยเพลงสระระหม่า ซึ่งเป็นเพลงที่มีจังหวะเนิบนาบ ให้ความรู้สึกเยือกเย็น ช่วยให้นัมวยทั้ง 2 ฝ่ายรวมทั้งผู้ชมซาบซึ้งเคลิบเคลิ้ม จนกระทั่งทำพิธีไหว้ครูเสร็จสิ้น และเมื่อนักมวยได้ยินสัญญาณให้ต่อสู้เสียงดนตรีก็จะเปลี่ยนเป็น เพลงเจ้าเข็นตามด้วยเพลงแขกหน้า และแขกเชิญเจ้า นอกจากนี้แล้ว

อาจจะพลิกเพลง เป้าเพลงอื่น ๆ สอดแทรก ตอนที่ใกล้จะหมดเวลา โดยมักจะเป้าเพลงเชิดยั่ว ให้นักมวยมีความคึกคัก เข้มแข็ง ระดมเรี่ยวแรงที่พอเหลืออยู่ โรมรันฟันตูในนาที่สุดท้ายของการแข่งขัน (สมบัติ สว่างควัฒน์, 2554: 87) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และขอยกตัวอย่างบทเพลง นักดนตรีปี่มวญลุมพินีใช้บรรเลงปีพุทธศักราช 2557-2561 ดังนี้ เพลงที่ใช้ในการไหว้ครู เป็นเพลงสรรเสริญไทย ยกที่หนึ่ง เพลงโยน ยกที่สอง เพลงแขกเจ้าเซ็น ยกที่สาม เพลงแขกอาหมัด ยกที่สี่ เพลงแขกหนึ่ง และยกที่ห้า เพลงแขกกระเร้ง เพลงเชิดชั้นเดียว ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรพงศ์ เทพยรักษ์ (2557: 126) ได้กล่าวไว้ว่า ซึ่งบทเพลงที่นักดนตรีปี่มวญสนามวญลุมพินีใช้ในการบรรเลงประกอบการชกมวยไทย จะเป็นบทเพลงที่ตามแบบแผนการปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมา โดยมาก จะบรรเลงในเพลงที่มีอัตราจังหวะชั้นเดียว หรือสองชั้นที่อยู่ในสำเนียงแขก หรือสำเนียงต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับไหวพริบของนักดนตรีปี่มวญแต่ละบุคคล นักดนตรีปี่มวญนั้นจะนำเพลงลูกทุ่งหรือเพลงสมัยนิยมมาบรรเลงบ่อยครั้ง ส่วนเพลงที่มีการขอจากเซียนมวยหรือเป็นเพลงสมัยนิยมก็สามารถบรรเลงได้บ้าง แต่ไม่ให้บ่อยครั้งนัก จึงทำให้การบรรเลงของดนตรีปี่มวญของทางสนามวญลุมพินี จึงยึดหลักแบบแผนมาจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการบรรเลงปี่มวญไทย ซึ่งจะประกอบด้วยการฝึกและการพัฒนา มวยไทย การพัฒนามวยอาชีพตามภูมิภาคต่าง ๆ การตลาดมวยไทย และการพัฒนาปี่มวญไทย จากการสืบค้นยังไม่ค้นพบว่ามี การทำวิจัยเรื่องปี่มวญไทยโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญ และมีความสนใจที่จะศึกษาหาข้อมูลเพื่อทำวิจัยเรื่องปี่มวญไทย เป็นกรณีศึกษา (Case Study Research) “การศึกษาการบรรเลงปี่มวญไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลต่อผู้ที่ศึกษา และเป็นการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมประจำชาติไทยสืบต่อไป

คำถามการวิจัย

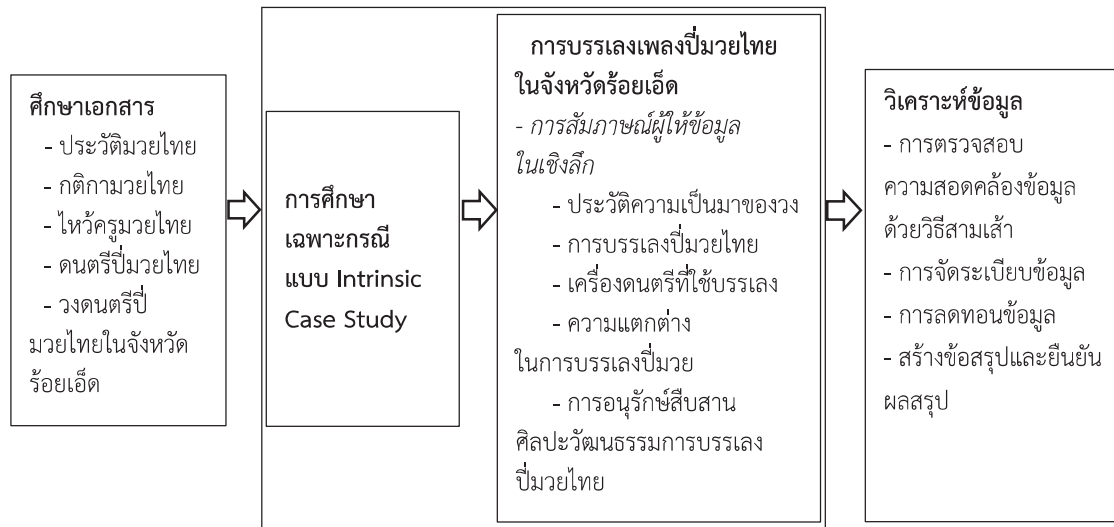
การบรรเลงเพลงปี่มวญของวงดนตรีปี่มวญไทยในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการบรรเลงเพลงปี่มวญของวงดนตรีปี่มวญไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิด

การบรรเลงเพลงปี่มวญไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเภทกรณีศึกษา ที่เฉพาะกรณี (Intrinsic Case Study) เป็นการเลือกศึกษากรณีศึกษาเพราะความสนใจอยากรู้ อยากทำความเข้าใจ อยากเปิดเผยรายละเอียดของกรณีศึกษานั้นไม่ได้มีจุดประสงค์อื่น ซึ่งเป็นกรณีที่นำรู้และมีความสมบูรณ์ในตัวของมัน Stake (2000) and Creswell (1998, อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สิตา, 2554: 154-155) กรณีศึกษาเป็นวงดนตรีปี่มวญไทย ในจังหวัด ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบความสอดคล้อง จัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกันกับการเก็บรวบรวม การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ การบรรเลงเพลงปี่มวญไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในเชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้างมีหัวข้อดังนี้ 1) ประวัติความเป็นมาของวง 2) การบรรเลงปี่มวญไทย 3) เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง 4) ความแตกต่างในการบรรเลงปี่มวญไทยของทั้ง 2 วง 5) การอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมการบรรเลงปี่มวญไทย และการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การศึกษาการบรรเลงปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้เป็นวงดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด คือ บุคคลในวงดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย เจ้าของวงดนตรีปี่มวไทย ผู้บรรเลง หรือนักดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. ความมุ่งเน้นในการศึกษาวิจัย (Intrinsic Case Study) เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นจากความสนใจของผู้วิจัยเอง เพื่อให้เข้าใจในกรณีดังกล่าวดียิ่งขึ้น โดยการตีความและความเข้าใจในความสนใจไปที่ Emic และ Think Description

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยศึกษาเพื่อการพรรณนา (Descriptive case study) การบรรเลงดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และได้เน้นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในเชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง ด้วยคำถามสัมภาษณ์ เพื่อการซักถามได้อย่างต่อเนื่อง ละเอียดยและลึกซึ้ง และตรงประเด็นมากที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้จดบันทึก และถอดเทปบันทึกแบบคำต่อคำ วิเคราะห์แล้วนำไปตีความ ซึ่งตรวจสอบด้วยวิธีสามเส้าด้านการเก็บรวบรวม (Methodological Triangulation) ด้วยการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก และตรวจสอบข้อมูลด้วยการวิเคราะห์

1. กรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ วงดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 2 วง ได้แก่ 1) วงดนตรีปี่มววงที่ 1 และ 2) วงดนตรีปี่มววงที่ 2 โดยแต่ละวงจะมีเจ้าของวง 1 คน และนักดนตรีประจำวง จำนวน 4 คน ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์เจ้าของวงดนตรีมวแต่ละวงเป็นหลัก และนักดนตรีในวง โดยการกำหนดคุณลักษณะของผู้ที่จะให้ข้อมูล คือ 1) เป็นผู้ที่เล่นดนตรีอยู่ในวงมาไม่น้อยกว่า 20 ปี 2) ยินดีให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ วงละ 3 คน รวมเป็น 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดพฤติกรรมของกรณีศึกษา (Case Study Research) หรือการศึกษาในครั้งนี้ได้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาที่ผู้วิจัยได้เกิดขึ้นจากความสนใจของผู้วิจัยเอง (Intrinsic Case Study) โดยการตีความและทำความเข้าใจกับกรณี (Case) เพื่อการพรรณนา (Descriptive Case Study) การบรรเลงปี่มวไทยของแต่ละวงในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธี ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ด้วยวิธีการเลือกจากการตั้งคำถามปลายเปิด แล้วนำมาคิดเพื่อเรียบเรียงเป็นคำถามที่จะนำไปใช้ในการสัมภาษณ์

2.2 อุปกรณ์ภาคสนาม ได้แก่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบแบบสัมภาษณ์ และอุปกรณ์บันทึกเสียง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับมวยไทย เพื่อชี้แนะทางที่จะทำให้งานวิจัย ตอบโจทย์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาต้องการ และคณะที่จัดทำเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน
3. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ จากเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างพร้อมทั้งตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขในรายละเอียด
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินการส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ แล้วนำไปเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีดังนี้

3.1 ผู้วิจัยติดต่อถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในการให้สัมภาษณ์ข้อมูล เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด และระยะเวลาของการวิจัย

3.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากการที่ได้ไปสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยที่ผู้วิจัยได้ขออนุญาตในการบันทึกเสียงเพื่อความถูกต้องแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 เป็นการตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ว่าได้เนื้อหาข้อมูลครบตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ในกรณีที่ข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาต และนัดวัน เวลาเพื่อไปขอเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง วันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2563

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นกรณีศึกษา กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจะทำได้ไปพร้อมกัน หรือเป็นคู่ขนานกับการวิเคราะห์ข้อมูล (บุษกร เขียวจินดา กานต์, 2561: 112) ที่จะต้องเริ่มต้นที่ควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต แล้วจึงจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การตรวจสอบข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สดทอนข้อมูล แสดงข้อมูล นำไปสู่การตั้งสมมติฐานใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัวแล้ว การสร้างและยืนยันข้อสรุป โดยมีรายละเอียดดังนี้ (นิศา ชูโต, 2548: 29-31)

4.1 การตรวจสอบความสอดคล้องข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกต ที่เก็บรวบรวมมาได้นำมาตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการ รวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลเดียวกัน พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบด้วย และนอกจากที่มีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ที่เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่มาจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ที่ต่างกัน

4.2 การจัดระเบียบข้อมูล (Data classification) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว นำมาจัดระเบียบ โดยการแยกประเภทข้อมูลเป็นกลุ่มเป็น หมวดหมู่ต่าง ๆ และคัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือข้อมูลที่ ไม่สมบูรณ์ออก แบ่งตามวัตถุประสงค์ของข้อมูลที่เก็บมา

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การบรรยายตามประเด็นการวิเคราะห์ เช่น ความเหมือน ความแตกต่างของวงดนตรี ปีมวยไทย แล้วมาตีความสร้างข้อสรุป (Conclusion Interpreting) โดยใช้การจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis) และเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison)

4.4 การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) หลังจากผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้มาแล้ว นำมาบันทึกเป็นข้อมูลศึกษาบทวน เลือกเฉพาะจุดที่มีความน่าสนใจและเกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษาและตรงตามวัตถุประสงค์ โดยการลดทอนเลือกหาจุดสนใจ ทดสอบแนวคิดจนได้ผลสรุป เพื่อให้เห็นข้อสรุปชั่วคราวที่น่าสนใจ

4.5 การแสดงเป็นข้อมูล ผู้วิจัยจัดและหาตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากสนาม เพื่อแสดงประกอบเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราว

4.6 การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป เมื่อมีการแสดงข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้มองความหมาย ความเหมือน ความแตกต่าง ความเป็นไปได้ของข้อมูล จนได้ข้อสรุปที่ตอบคำถามการวิจัยได้ และนำไปเขียนรายงานต่อไป

สรุปผล

ในการศึกษาวงปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหาข้อมูลในด้านการบรรเลงเพลงปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ดในอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง กับนักดนตรีปี่มวไทยโดยตรง ซึ่งบุคคลสำคัญในการให้ข้อมูลและเทียบเคียงข้อมูลนักดนตรีปี่มวไทยนั้น ยังมีผู้รับหน้าที่รับผิดชอบคือนักดนตรีประกอบจำเครื่องดนตรีแต่ละชนิด และหัวหน้าวงดนตรีปี่มวไทย ซึ่งผู้วิจัยได้รับการให้ข้อมูล และให้ความกระจ่าง จากหัวหน้าวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ถึงปัจจุบัน และหัวหน้าวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นผู้ให้ความกระจ่างในการสัมภาษณ์ แล้วจึงเรียบเรียงตามลำดับข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์โดยยึดคำถามในแบบสัมภาษณ์วิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

1. วงดนตรีปี่มวไทย

จากการศึกษาวงดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการสืบสานสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงจากการศึกษาสรุปได้ว่าวงดนตรีปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด มี 2 วง

“วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 บ้านหนองน้อย ตำบลคูน้อย อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด แต่ก่อนเคยเป็นวงหมอลำ วงปี่มวไทยวงที่ 2 บ้านสระแก้ว ตำบลสระแก้ว อำเภอมโนไพร จังหวัดร้อยเอ็ด” (สมยศ ดาวเรือง, 2562 : สัมภาษณ์)

2. ประวัติความเป็นมาของวง

ประวัติความเป็นมาของทั้ง 2 วง มีจุดเริ่มต้นเหมือนกัน คือ จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ด้านดนตรีในโรงเรียน ซึ่งได้เข้าร่วมกับแถว และวงดนตรีปี่มวไทยตั้งแต่สมัยเรียน จากนั้นผู้ที่เคยเล่นดนตรีในวงดนตรีปี่มวไทยได้เสียชีวิตหมดแล้ว ไม่มีผู้ใดสืบทอดวงดนตรีปี่มวไทย ท่านผู้ก่อตั้งแถวจึงเริ่มต้นและทำวงดนตรีปี่มวไทยมาเรื่อย ๆ โดยเริ่มตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนส่วนใหญ่จะให้น้องเป็นผู้ดูแล บางครั้งตัวเองก็ได้เข้าไปช่วยบ้าง ซึ่งปัจจุบันได้เป็นที่ปรึกษาวงดนตรีปี่มวไทยทั้ง 2 วง แต่ก่อนสมาชิกในวงมีทั้งหมด 12 คน ซึ่งมากพอที่จะรับงานได้ 2 งานในเวลาพร้อม ๆ กัน จนกระทั่งเมื่อมีงานเข้ามาจ้างพร้อมกันจึงได้เริ่มแบ่งเป็น 2 วง ดังปัจจุบัน คือ วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 และวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2 และในปัจจุบันวงดนตรีปี่มวไทย วงที่ 1 ไม่ค่อยได้รับงานเพราะมีอายุมากแล้ว นอกจากบางโอกาสที่วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2 จะรับงานไกลหรือจัดงานไม่สามารถไปบรรเลงเพลงปี่มวไทยได้ วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 จะรับงานแทน

“นักดนตรีเยอะขึ้น มีครอบครัวต้องดูแล ก็แยกย้ายขยายวง เพิ่มวงเป็น 2 วง แต่ก็ช่วยกัน เพราะเป็นเครือญาติกัน ถ้าวางวงปี่มวไทยวงที่ 2 หรือไปไกล ๆ ก็จะให้วงปี่มวไทยวงที่ 1 ช่วยในการรับงานแทน” (ประพจน์ เวียงสงค์, 2562 : สัมภาษณ์)

3. การบรรเลงปี่มวไทย

เพลงที่นิยมและใช้บรรเลงเป็นเพลงหลักในการบรรเลง จะยึดตามเวทีมวยมาตรฐานเป็นหลัก โดยการไหว้ครูจะใช้เพลงสรรเสริญไทย ยกที่ 1 เพลงโยน ยกที่ 2 เพลงแขกเจ้าเซ็น ยกที่ 3 และยกที่ 4 เพลงแขกที่นำมาบรรเลงจะประกอบด้วย เพลงแขกหนึ่ง เพลงแขกกระเร้ง เพลงโนระบำขาว เพลงแขกอุลิต เพลงแขกสตัยง เพลงแขกอำมหิต เพลงแขกไพร เพลงแขกหนึ่ง เพลงสร้อยแขก และยกที่ 5 เพลงเชิด แต่ก็มีในบางครั้ง บางกรณีที่มีการเลือกบรรเลงเพลงอื่น ๆ โดยไม่มีการเฉพาะเจาะจงขึ้นอยู่กับสถานการณ์จังหวะนั้น คิดเพลงไหนได้ก็เลือกเอามาเล่นเลย หมายถึงช่วงเวลาที่จะให้นักมวยอีกเฒ่มฮิตสู้ ก็เลือกเพลงนั้นมาเล่น เป็นการเร้งเร้าให้นักมวยต่อสู้กันอย่างสนุกสนาน

“เพลงปี่มวจริง ๆ ยังไม่มีจังหวะที่ซ้ำ จึงคิดหาเพลงที่มีจังหวะมัน ๆ เพื่อกระตุ้นนักมวยให้สู้ หรืออาจมีการเอาเพลงลูกทุ่งมาใช้ในการเล่น และที่ได้รับความนิยมในช่วงนั้น หรือตามคำเรียกร้องจากผู้ชม ผู้บรรเลงต้องมีการฝึกซ้อมเพลงอยู่ตลอด” (สมยศ ดาวเรือง, 2562 : สัมภาษณ์)

“ในปัจจุบันมีเครื่องดนตรีที่เพิ่มขึ้นมา คาเบล คุณจ้งหะ ปือก ปือก ปือก หรือระฆังวัว ภาษาอีสานเรียก เครื่องดนตรีนี้ว่า คอลอ ฝรั่งเศสเรียกเครื่องดนตรีนี้ว่า โคเบล เบลแปลว่าระฆัง โคกะแปลว่าวัว กลองทอมบ้า สุรินทร์จะใช้ ปี่ขวา บุรีรัมย์จะใช้ซอ ยโสธรสมัยก่อนจะใช้พิณ แต่ในปัจจุบันใช้กีตาร์ แต่ที่อนุรักษ์การเล่นปี่ไว้มีมหาสารคามกับร้อยเอ็ด” (ประพนธ์ เวียงสงค์, 2562 : สัมภาษณ์)

4. เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง

เครื่องดนตรีทั้ง 2 วง ที่ใช้ในการบรรเลงเพลงปี่มวไทย ใช้เหมือนกัน คือ ปี่ขวา 1 เล้า กลองแขก 2 ใบ และฉิ่ง 1 คู่ ด้วยเพราะทั้ง 2 วง ได้รับงานตรงตัวด้วย เครื่องดนตรีที่มีประจำวงจึงมีจำนวนมากว่าที่ใช้บรรเลงปี่มวไทย ซึ่งเครื่องดนตรี ที่มีอยู่ในวงของทั้ง 2 วงประกอบด้วย ปี่ ปี่ใหญ่ ปี่คลาริเน็ตนำ ปี่ใหญ่ ปี่เล็ก ปี่กลาง แหกโซโฟนขลุ่ย เครื่องลงทองเหลือง ทรัมเป็ต โบริโบน สไลด์ทอมโบน ยูโฟเนียม กลองใหญ่ กลองทอมบ้า ฉาบ ฉาบซอ ฉาบใหญ่

“เครื่องครั้นเครื่องทองเหลือง เครื่องครั้นประเภทปี่ ขลุ่ย เครื่องลงทองเหลือง ทรัมเป็ต โบริโบน สไลด์ทอมโบน เฉพาะเป่าในวงพีมวจึงเครื่องดนตรี “ทรัมเป็ต ปี่ ปี่ใหญ่ ปี่คลาริเน็ตนำ ปี่ใหญ่ ปี่เล็ก ปี่กลาง แหกโซโฟน โบริโบน สไลด์ทอมโบน ยูโฟเนียม ถ้าแต่งรุ่นเก่าจะมีกลองใหญ่ กลองทอมบ้า ฉาบ ฉาบซอ ฉาบใหญ่” (สมยศ ดาวเรือง, 2562 : สัมภาษณ์)

นักดนตรีบรรเลงเพลงปี่มวไทย จะมีสิ่งหนึ่งที่ปฏิบัติกันมาช้านาน คือ การไหว้ โดยส่วนใหญ่ หรือแทบจะทุกคน ก่อนจะเริ่มเล่นเครื่องดนตรีก็จะต้องยกมือไหว้ และเมื่อเลิกเล่นก็จะยกมือไหว้อีก บางคนก็จะกราบลงกับเครื่องประจำวง หรือประจำตน เปรียบเสมือนครูบาอาจารย์ สิ่งสถิตอยู่ และยังเป็นอุปกรณ์ เครื่องมือสำหรับทำมาหากิน เป็นสิ่งที่มีค่ามาก สำหรับนักดนตรี จึงต้องมีการดูแลรักษา และจัดเก็บไว้เป็นอย่างดี วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 มีเครื่องดนตรีจำนวนชิ้นที่มากกว่า และมีความใหม่กว่า วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2 ซึ่งการใช้เครื่องดนตรีจะขึ้นอยู่กับแล้วแต่ภาวะโอกาสความเหมาะสม รวมถึงความสะดวกของนักดนตรี

5. ความแตกต่างในการบรรเลงปี่มวไทยของทั้ง 2 วง

วงดนตรีปี่มวไทยทั้ง 2 เป็นพี่ น้อง เครื่องดนตรีกัน การบรรเลงเพลงปี่มวไทยจะเป็นการบรรเลงแบบเดียวกัน ซึ่งมีข้อแตกต่างกันน้อยมาก แต่ละยกจะมีเพลงเฉพาะ ได้แก่ การไหว้ครูจะใช้เพลงสระหม่าไทย ยกที่ 1 เพลงโยน ยกที่ 2 เพลงแขกเจ้าเซ็น ยกที่ 3 เพลงแขกอำมด ยกที่ 4 เพลงแขกหน่ง และยกที่ 5 เพลงเชิด ชันเดียว เป็นหลัก

“บางโอกาสที่วงปี่มวไทยวงที่ 2 จะรับงานไกล วงปี่มวไทยวงที่ 1 จะรับงานแทน แต่ใช้เพลงทั่วไป นอกจาก การถ่ายทอดสดจะต้องเป่าแต่เพลงมวที่เป็นมาตรฐานเท่านั้น” (นักดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1, 2562 : สัมภาษณ์)

“ไม่มีเพลง เฉพาะเจาะจงขึ้นอยู่กับสถานการณ์จึงหวนนึกคิดเพลงไหนได้ก็เลือกเอามาเล่นเลย หมายถึง ช่วงเวลาที่จะให้นักมวอีกทีม ฮิตคู่ก็เลือกเพลงนั้นมาเล่น เป็นการเร่งเร้าให้นักมวต่อสู้กันอย่างสนุกสนาน เพลงปี่มวจริง ๆ ยังไม่มีจังหวะที่ซ้ำ จึงคิดหาเพลงที่มีจังหวะมัน ๆ เพื่อนกระตุ้นนักมวให้สู้ หรืออาจมีการเอาเพลงลูกทุ่งมาใช้ในการเล่นเพลง เช่น เพลงต่างอย ผู้สาวขาละ เพลงที่นิยม ในช่วงนั้นหรือตามคำเรียกร้องจากผู้ชม ผู้บรรเลงต้องมีการฝึกซ้อมเพลง อยู่ตลอด” (นักดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2, 2562 : สัมภาษณ์)

6. การอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมการบรรเลงปี่มวไทย

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า การอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมการบรรเลงเพลงปี่มว มีการอนุรักษ์ และส่งเสริมทั้งวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 และวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2 ปัจจุบันเริ่มจากลูกหลาน คนใกล้ชิด ให้สามารถ เล่นดนตรีปี่มวไทยได้ และในส่วนบุคคลที่สนใจก็สามารถเข้ามาเรียนได้โดยไม่ค่าใช้จ่ายใด ๆ ยอยากให้รวมกันมาเป็นทีม จะสอนโดยใช้การปฏิบัติ และให้เห็นสถานการณ์จริง ซึ่งจะเป็วิชาชีพให้กับตนเอง และครอบครัวในอนาคตต่อไปได้ ซึ่งสามารถติดต่อได้ที่วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 และวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2

มีการเปิดสอนอยู่ตลอด แต่ยังไม่มีคนสนใจในด้านนี้ ส่วนใหญ่หันไปนิยมเล่นกีตาร์ เพราะการเป่าปี่มันทำให้ เจ็บบริเวณปากเมื่อเป่าไปนาน ๆ มีการอนุรักษ์พร้อมกับให้อาชีพแบบฟรี และอยากให้รวมทีมกันมาเป็นคณะจะสอนเพื่อเป็นอาชีพ ในอนาคต เน้นปฏิบัติจริง พร้อมสำหรับรับงานเป่าปี่มวได้เลย ในการเรียนจะสอนอย่างง่ายคือเริ่มจาก “ด ร ม พ ซ ล ท ดุ” (สมยศ ดาวเรือง, 2562 : สัมภาษณ์)

สรุปผลการวิจัย การบรรเลงเพลงปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ดในแต่ละวงมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งเพลงที่ใช้ในการไหว้ครูใช้เพลงสระหม่าไทย ยกที่ 1 เพลงโยน ยกที่ 2 เพลงแขกเจ้าเซ็น ยกที่ 3 เพลงแขกอำมด ยกที่ 4 เพลงแขกหน่ง และยกที่ 5 เพลงเชิดชันเดียว บางกรณีที่มีการเลือกบรรเลงเพลงอื่น ๆ โดยไม่มีการเฉพาะเจาะจงขึ้นอยู่กับสถานการณ์บนเวที

วงดนตรีปี่มวไทยทั้ง 2 วง เป็นญาติและสืบทอดมาจากครูเดียวกัน จึงทำให้มีความคล้ายคลึงกันมาก วงดนตรีปี่มวไทยที่รับงานมากที่สุดจะมีลักษณะปรับการบรรเลงให้เข้ากับยุคสมัย และมีการรับงานบรรเลงในงานอื่น ๆ เช่น งานศพ งานบวช เป็นต้น ซึ่งได้มีการถ่ายทอดให้แก่บุคคลในครอบครัว

อภิปรายผล

การศึกษาผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษาการบรรเลงเพลงปี่มวไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกได้เป็น 2 วง คือ วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 และวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสามารถอภิปรายผลดังนี้

1. วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 และวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2 มีที่ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด แต่อยู่คนละอำเภอกัน เนื่องจากวงดนตรีปี่มวไทยทั้งสองเป็นวงที่พี่น้องกัน จึงมีผู้ให้ข้อมูลคนเดียวกัน การรับงานส่วนมากจะเป็นวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2 เพราะเป็นวงหลักในการรับงานนอกจังหวัด และงานที่ต้องมีการเดินทางระยะทางไกล ๆ ส่วนวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 ถ้ามีงานที่รับพร้อมกันหรือมีงานตรงกัน วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 ก็จะทำหน้าที่ในการรับงานระยะใกล้หรืองานในจังหวัด และในกรณีที่รับงาน 2 งานไว้ในวัน เวลาที่ตรงกัน

2. วงดนตรีปี่มวไทยทั้ง 2 วงมีการบรรเลงเพลงปี่มวไทย ที่เหมือนกัน จะมีเครื่องดนตรีหลัก คือ ปี่ชวา 1 เลากลองแขก 2 ใบ และ ฉิ่ง 1 คู่ นักดนตรีสามารถบรรเลงได้ต้องมี 4 คนขึ้นไป

3. การบรรเลงเพลงปี่มวไทยทุกครั้งจะต้องมีการบรรเลงเพลงไหว้ครูโดยการไหว้ครูจะใช้เพลงสระหม่าไทย ยกที่ 1 เพลงโยน ยกที่ 2 เพลงแขกเจ้าเซ็น ยกที่ 3 เพลงแขกอำมด ยกที่ 4 เพลงแขกหน่ง เพลงแขกหน่ง เพลงแขกกะเร้ง เพลงในระบำวง เพลงแขกอุลิต เพลงแขกสอด้วง เพลงแขกอำมด เป็นต้น และยกที่เป็นยกสุดท้าย 5 จะใช้เพลงเชิดขึ้นเดียวเพื่อเร่งเร้าให้นักมวยฮึกเหิม กระตุ้นให้นักมวยต่อสู้ รวมถึงเป็นอรรถรสให้กับผู้ชม หรือบางกรณีจะใช้เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง เพลงลูกทุ่งที่กำลังนิยม หรือเพลงไทยเดิมมาบรรเลงในยกที่ 1 ถึง ยกที่ 5 ซึ่งขึ้นอยู่กับไหวพริบของนักดนตรีปี่มวไทยของแต่ละคน สอดคล้องกับ นายประพนธ์ เวียงสงค์ (2562 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ปี่มวไทยเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษจากรุ่น สู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน ส่วนการคัดเลือกเพลงที่จะมาบรรเลงปี่มวไทยจะเป็นการคัดเลือกตามแบบแผนส่วนหนึ่ง และตามปฏิภาณไหวพริบของผู้ที่เป็นนักดนตรีปี่มวไทยอีกส่วนหนึ่ง ทั้งนี้อาจมีเรียนมวหรือโปรโมเตอร์ขอให้บรรเลงเพลงที่ได้รับความนิยมตามยุคสมัยในบางครั้ง” ซึ่งสอดคล้องกับ สุภรณ์ อรุณภาคมงคล และคณะ (2557: 160-161) ที่เสนอว่าการสร้างเนื้อหาให้แบรนด์เพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับผู้บริโภคต้องมีรูปแบบที่สนุกสนานให้เป็นที่น่าสนใจ ทำให้เข้าใจง่าย (Understandable) และเพลงที่นำมาใช้ต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ ภมรเวชรธรรม (2561: 277) เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 27 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งกำหนดให้ผู้นำงานลิขสิทธิ์ไปใช้ซ้ำซ้ำ ดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์และหากไม่ได้มีการเก็บค่าบริการเพิ่มเติม จะถือเป็นข้อยกเว้น

4. วงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 1 และวงดนตรีปี่มวไทยวงที่ 2 ได้นำเครื่องดนตรีไทย และดนตรีสากลมาประกอบกัน คือ ปี่ใหญ่ ปี่กลาง ปี่เล็ก ขลุ่ย ทรมเบ็ต ปี่ ปี่ใหญ่ ปี่คลาริเน็ตนา แยกโซโฟน โบริโบน สไลด์ทรอมโบน ยูโเฟเนียม กลองทอม บ้า ฉาบ ฉาบขอ และฉาบใหญ่ เครื่องดนตรีไม่ได้บรรเลงครั้งเดียวทั้งหมด แล้วแต่วาระโอกาส ความเหมาะสม และความสะดวกของนักดนตรี โดยมีดนตรีขึ้นหลักคือ ปี่ ฉิ่ง กลองทอมบ้า ปี่คลาริเน็ตนา คาเบล ฉาบหรือฉิ่ง นักดนตรีปี่มวไทยทั้ง 2 วงจะใช้ นักดนตรีทั้งหมด 4 คนขึ้นไป ในการบรรเลงเพลงจะใช้เพลงไหว้ครู และในแต่ละยกจะใช้เพลงทั่วไปตามนักดนตรีปี่มวไทยจะขึ้นเพลงโดยเครื่องดนตรีหลัก คือ ปี่ชวา หรือปี่คลาริเน็ตนา ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรพงศ์ เทพยรักษ์ และภัทรวิฑูรย์ ภูษาภิรมย์ (2558: 44) ที่ได้ศึกษาสถานภาพของนักดนตรีปี่มวในสนามมวยลุมพินี จากผลการวิจัย เพลงประกอบการรำไหว้ครูมวไทยก่อนที่จะเริ่มการแข่งขันนักมวยไทยทุกคนจะรำไหว้ครูมวไทย เพื่อระลึกถึงพระคุณครูมวยไทยที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ โดยบทเพลงที่ใช้ในช่วงการรำไหว้ครูมวไทย คือ เพลงโยนในสระหม่าไทย โดยใช้ ปี่ชวา เป็นเครื่องดนตรีนำในการบรรเลงแต่ละเพลง

5. ในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมในการเป็นนักดนตรีปี่มวไทยในปัจจุบัน วงดนตรีปี่มวไทยทั้ง 2 วง ได้ส่งเสริมสอนวิชาดนตรีปี่มวให้กับลูกหลาน และคนใกล้ชิด เท่านั้น ยังถือได้ว่าขาดแคลนคนรุ่นหลังที่จะสืบสานทอดต่อ สำหรับผู้ที่สนใจไม่จำเป็นต้องมีความสามารถในการเป่าปี่หรือเล่นดนตรีต่าง ๆ เป็น ทางวงดนตรีปี่มวไทยรับสมัครนักดนตรีปี่มวไทยให้ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจได้มาศึกษา และซ้อมดนตรีปี่มวไทยได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ขอให้มีความตั้งใจจริงในการฝึกฝนจะเน้นการปฏิบัติจริงเป็นหลัก ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ฟรานส์ โบแอส (Franz Boaz) มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย

กล่าวว่า “การถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในสังคมเดียวกันคือ การสืบทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นในกระบวนการเรียนรู้ที่ พ่อ แม่ อบรมสั่งสอนลูก ส่วนการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปอีกสังคมหนึ่งเป็นการที่สังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่ง เป็นการที่สังคมหนึ่งยอมรับวัฒนธรรมของสังคมอื่น และเกิดการปรับใช้ให้เข้ากันทำให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนทางด้านวัฒนธรรมเป็นผลทำให้เอกลักษณ์เดิมเปลี่ยนไป (อมรา พงศา พิชญ์, 2541: 24)

นักดนตรีวงปี่มวญไทยในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นนักดนตรีที่ได้รับการยกย่องจากวิชาชีพดนตรีว่ามีฝีมือความสามารถและสืบทอดแบบแผนการบรรเลงปี่มวญไทยตามขนบธรรมเนียมจึงมีบทบาทเป็นที่ยอมรับในจังหวัดร้อยเอ็ด และภูมิภาคจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้จากการรับเชิญให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่จัดการแข่งขันมวญไทยในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ขณะนี้ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีแค่ 2 วง ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้สูงอายุ การบรรเลงปี่มวญไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่ง ซึ่งคู่กับมวญไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ จึงเสนอให้ควรมีการเปิดรายวิชาสอนในสถาบันอุดมศึกษา หรือวิจัยมุกว้าง เกี่ยวกับวิชาดนตรีประกอบการต่อสู้ ซึ่งเป็นศิลปะป้องกันตัวประจำชาติไทยที่ควรอนุรักษ์สืบสานให้คงอยู่ประจำชาติไทยสืบต่อไป

1.2 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ดนตรีไทยเป็นสิ่งขัดเกลาลึบใจ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และยังเป็น การอนุรักษ์ และส่งเสริมให้ดนตรีประกอบการต่อสู้คงอยู่กับชาติไทยต่อไป จึงขอเสนอแนะให้มีการบรรจุวิชาการบรรเลงเพลงปี่มวญไทย หรือวิชาการบรรเลงเพลงประกอบการต่อสู้ของประเทศไทยลงในหลักสูตรระดับมัธยม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะมีการศึกษาวิจัย การบรรเลงปี่มวญไทย ในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ หรือแม้แต่ว่าระดับอาเซียน ขนาดใหญ่ (To Contribute to Large Scale Research Projects) เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนา อนุรักษ์และสืบสาน ให้การบรรเลงปี่มวญไทยคงอยู่คู่มวญไทยสืบไป

2.2 จากการศึกษาวิจัย ทำให้ทราบถึงการใช้เครื่องดนตรีในการบรรเลงปี่มวญไทยของแต่ละจังหวัด มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปของผู้ที่สนใจได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *ประวัติศาสตร์มวญไทย*. กรุงเทพฯ: ธีรปรี.
- ชัยวัฒน์ ภูมิเวชรธรรม. (2561). มารดการที่เหมาะสมในการเผยแพร่ผลงานเพลงลิขสิทธิ์ในร้านอาหาร-ร้านกาแฟ ในกรุงเทพมหานคร. *สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 44(2), 274-296.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- นิศา ชูโต. (2548). *การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พรินโพร.
- บุญตา เขียนทองกุล. (2548). *ดนตรีในพระราชพิธี*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- บุษกร เขียวจินดาภานต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 25(3), 103-118.
- ประพจน์ เวียงสงค์. (7 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์. ที่ปรึกษาตรวจคุณแดง และที่ปรึกษาตรวจร้อยเอ็ด.
- ภัทรพงศ์ เทพรักษย์. (2557). *สถานภาพของนักดนตรีปี่มวญในสนามมวญลุมพินี*. วิทยานิพนธ์ ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพงศ์ เทพรักษย์ และภัทรวดี ภูษณาภิรมย์. (2558). *สถานภาพของนักดนตรีปี่มวญในสนามมวญลุมพินี*. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2(1), 40-48.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2555). *โครงการชุมทรัพย์ของแผ่นดินหนังสือ สมุดไทยคำ ตำราขมวญ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภรณ์ อรุณภาคมงคล, สุนี ปรีปณณะ, มลิ กิตติพงศ์ไพศาล, พิทักษ์ อินทรทูต และสรรค์ฉัตร จันทรสระแก้ว. (2557). *มีเดียเอนไซม์ ยุค ดิจิตอล เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: Brandbooks.
- สมบัติ สวางควัฒน์. (2554). *ย้อนตำนานแวงดวงมวญไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ก้าวแรก.
- สมยศ ดาวเรือง. (25 มกราคม 2562). สัมภาษณ์. เจ้าของวงดนตรีปี่มวญไทย.

อมรา พงศา พิชญ์. (2541). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมนุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.